

Pirates i comerciants. Les relacions d'un corsari francès amb comerciants catalans (1807-1811)*

per Enric Olivé i Serret

La pirateria ha estat des de temps immemorial una rica i important font de guanys econòmics a tot el Mediterrani. Tanmateix, es tracta —com diu Braudel—¹ d'una guerra de segona classe, quan la guerra formal ha acabat. Cal dir també que aquest cors, la diferència del qual amb la pirateria és més una qüestió de nom i de categoria jurídica que no pas del tipus d'actuació, és tot sovint utilitzat per un estat contra l'altre, ja sigui en una situació de guerra declarada o bé en una situació de xoc d'interessos.² Però sempre aquesta pràctica corsària va íntimament vinculada a un circuit d'intercanvi. Es tracta, per tant, d'una activitat inseparable del comerç. Ara bé, aquesta pràctica corsària es veurà incrementada en situacions de crisi del comerç. Aquest és en part el cas que tot seguit em proposo analitzar.

És prou coneguda la crisi a què es veié abocat el comerç català —i de retruc la incipient industrialització— com a conseqüència de la interrupció del comerç amb Amèrica; fruit, entre d'altres factors, de la guerra amb Anglaterra, a partir de l'octubre de 1796 i molt especialment entre el 1799 i el 1811.³ El comerç

* Una primera redacció d'aquest article fou presentada al congrés internacional sobre «Els espanyols i Napoleó», que tingué lloc a Ais de Provença, per l'octubre de 1983.

1. Per a la interpretació general de la pirateria al Mediterrani i les seves conseqüències econòmiques, *vid.* F. BRAUDEL, *El Mediterráneo y el mundo mediterráneo en la época de Felipe II*, vol. II, ps. 284-314. Un resum dels últims estudis sobre la pirateria, encara que amb poques referències al Mediterrani i a Catalunya, a Regine GOUTALIER, *Privateering and Piracy*, «The Journal of European Economic History», 6, 1 (1977), ps. 199-213. També sobre la interpretació general de la pirateria i del seu paper econòmic, encara que emmarcat en la Guerra de la Independència de Nord-amèrica, *vid.* Peter L. WICKINS, *The economics of privateering: capital dispersal in the American War of Independence*, «The Journal of European Economic History», 13, 2 (1984), ps. 375-381.

2. Per a una interpretació del cors —encara que allunyat cronològicament del període de què tractem—, *vid.* Gonçal LÓPEZ NADAL, *La participació del cors Mallorquí a la desfeta de la Revolta de Catalunya: 1637-1655*, «Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana», 828-829 (Mallorca 1978), ps. 246-262. Un resum d'aquest treball es pot veure a «L'Avenç», 23 (Barcelona, gener de 1980).

3. Per a la crisi del comerç, *vid.* J. FONTANA LÁZARO, *Colapso y transformación del comercio exterior español entre 1792 y 1827. Un aspecto de la crisis económica del Antiguo Régimen en España*, «Moneda y Crédito», 115 (desembre de 1970), ps. 3-23. A. GARCÍA-BAQUERO GONZÁLEZ, *Comercio colonial y producción industrial en Cataluña a fines del siglo XVIII*, dins J. NADAL, J. i G. TORTELLA (eds.), *Agricultura, comercio colonial y crecimiento en España* (Barcelona 1974), especialment ps. 313 i ss.

colonial, però també el de cabotatge, entrà en un atzucac que involucrà tota l'activitat econòmica i social de Catalunya. Les fallides són nombroses. Els vaixells sortits de ports catalans es redueixen dràsticament, i encara els que goson sortir són apressats per pirates anglesos, francesos o moros. És en aquesta situació en què comerciants catalans, seguint una antiga tradició, entraran en el que creien un pròsper negoci: la pirateria.⁴

A finals del 1700 els tombs i embolcalls de la política dels Borbons potencià l'activitat de la pirateria, en especial francesa i anglesa, contra els vaixells catalans. En aquesta positura, la corona atorgà dotze patents de cors el 1793, en un intent de permetre l'autodefensa dels vaixells mercants i tanmateix reinicià aquesta activitat comercial, ja en els seus últims moments en el Mediterrani.⁵ A partir, però, de la pau signada amb la Convenció i després amb el tractat de Fointenableau, s'inaugura una nova etapa de relació comercial, i àdhuc militar, amb França. Una entesa que, òbviament, havia d'acabar el 1808.⁶

El corsari Pollan

És en aquest context polític on cal incloure les relacions d'un armador i comerciant de Niça, establert a Barcelona, de nom Joseph Pollan, amb comerciants catalans: els Huguet i Dupré, de Barcelona, i els Moragas del Camp de Tarragona.⁷

4. Segons J. M. Delgado, entre el 1803 i el 1808 hi ha documentades 37 fallides a Barcelona entre els sectors econòmics implicats en el comerç colonial, J. M. DELGADO RIBAS, *El impacto de las crisis coloniales en la economía catalana (1787-1807)*, dins *La economía española al final del Antiguo Régimen: III Comercio y colonias*, edició i introducció de Josep FONTANA LÁZARO (Madrid 1982), ps. 99-169. I afegeix Delgado: «*Existía el convencimiento de que la pérdida del mercado indiano ponía fin a la primera experiencia industrial moderna llevada a cabo en Cataluña*» (p. 169). *Vid.*, també, J. FONTANA LÁZARO, *Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX* (Barcelona 1973), ps. 41-48. Jaume TORRAS ELIAS, *Aguardiente y crisis rural (sobre la coyuntura vitícola 1793-1892)*. *Investigaciones económicas* (Madrid 1976), ps. 45-67.

Per a l'activitat naviliera del període, *vid.* J. M. DELGADO RIBAS, *La industria naviera en Cataluña y en el País Vasco: un estudio comparativo (1750-1850)*, «Primer Colloqui Basco-Català d'Història» (Sitges, desembre de 1982). Per a la tradició catalana d'exercitar el cors, *vid.* BRAUDEL, *op. cit.*, vol II, i també el vol. I, ps. 169 i 834. També Antonio de CAMPMANY, *Memorias históricas sobre la marina, comercio y artes de la antigua ciudad de Barcelona*, 5 vols. (Barcelona), especialment vol. III, ps. 226-227.

Un exemple d'atorgament de patent de cors, a *Constituciones y altres drets de Catalunya compilats en virtud del Cap. de Cort XXIIII de las Cortes...* (Barcelona 1588), vol. 3, llibre 10, títol 2, cap. únic I, P. VILAR, *Catalunya dins l'Espanya moderna*, vol. IV, ps. 160 i ss.; ps. 537 i ss.

5. Sobre la pirateria i el cors català a finals del segle XVIII i inicis del XIX, *vid.*, J. M. DELGADO RIBAS, *El impacto...*, ps. 120, 131, 156-157. A. PAPELL GARDI, *Pirates i corsaris a l'Empordà* (Figueres 1962), ps. 66 i ss. L. BATLLE I PRATS, *El corso en el litoral gerundense, 1808-1809*, a «Estudios de la Guerra de la Independencia» (Saragossa 1964), vol. I, ps. 389-414. També *Ordenanza de primero de julio de 1779 prescribiendo reglas con que se ha de hacer el corso de particulares contra enemigos de la corona* (Madrid 1779), 19 ps.

6. Per a la bibliografia del període napoleònic, em remeto a la comentada per J. FONTANA LÁZARO, *La crisis del Antiguo Régimen* (Barcelona 1979).

7. Es obligat el meu agraïment a la família Dasca-Moragas, que m'ha permès escorcollar el seu ric arxiu, d'on provenen la quasi totalitat dels documents que he utilitzat per a aquest treball.

Cap a finals del 1806 Pollan, nascut a Sardenya i estretament vinculat a Niça, posà casa a Barcelona. A partir d'aquest moment s'introduirà en el comerç català com a noliejador i entrarà en relació amb diverses cases, en especial les dues ja esmentades, que eren de les més importants i pròsperes del Principat. Pollan solia dedicar-se al transport de les mercaderies més habituals del país: vi, aiguardent, fruits secs, teixits, fusta i sofre. Eren viatges curts, fins a Alacant o a Marsella com a màxim. Els feia amb el vaixell «Lady Saumarez», comandat pel conegut corsari francès Joseph Bavastro.⁸ Les relacions entre els comerciants catalans i Pollan devien marxar força bé —encara que amb discussions, a *posteriori* indicatives del tarannà del francès—, ja que l'octubre de 1807 ambdues parts inicien contactes tendents a armar un vaixell per exercir el cors a les costes mediterrànies, entre la Península i les illes. Amb tot, cal dir d'antuvi que l'actitud dels socis catalans serà més aviat passiva envers la pirateria, ja que restaren com a simples inversors, que ho eren tant pels possibles guanys com perquè els ajudava a alliberar-se de les freqüents agressions dels corsaris anglesos.⁹ En el marc, doncs, d'una situació política presidida per l'entesa espanyola amb Napoleó, els comerciants catalans signen pel novembre de 1807, i davant el cònsol francès a Barcelona, un contracte amb Pollan per armar la corbeta «La Josephine» per exercir el cors. Aquest vaixell, de 285 tones, folrat amb coure, i amb unes considerables dimensions («*portant de longueur de tête, quatre vingt douze pieds, quatre pouces et de longueur du Maître Beau, vingt quatre pieds, de profondeur onze pieds*»), anava equipat amb quatre canons del calibre dotze, deu canons del vuit i dos del calibre deu; és a dir, vuit canons per banda, als quals s'afegien 120 fusells, 100 sabres, 100 pistoles i una tripulació de 149 homes. Comandava el vaixell el capità Joseph Bavastro, conegut corsari, vell col·laborador de Pollan i membre de la Legió d'Honor francesa. «La Josephine» havia costat 8.073 pesos forts, i l'armament 17.156. Pertanyia a Pollan en un 70 %, als Moragas e Hijo, que havien posat 2.000 duros, als Huguet i Dupré, que n'hi aportaren 3.000, a Ignacio López, de Saragossa, amb 1.000 més (avançats pels Huguet), a Josep Menascau, de València, amb 500 (també avançats per Huguet i Dupré) i a Bertran Casaus, pare i fill, que hi invertiren 1.000 duros.¹⁰

Per als Huguet i Dupré, cf. M. ZYLBERBERG, *Huguet i Dupré, una societat comercial de Barcelona (1796-1808)*, «Recerques», 12 (1982), ps. 90-116. Per al Valls de finals del segle XVIII i inicis del XIX, cf. Núria SALES, *Una vila catalana del segle XVIII* (Barcelona 1962). I també E. OLIVÉ SERRER, *Activitat poblacional en una vila catalana de 1830*. Valls (Universitat Tarraconensis 1984).

8. Correspondència Pollan-Moragas (Arxiu Moragas; d'ara en endavant, AM).

9. Cartes de Moragas a Pollan (2-VII-1807 a 5-V-1808) (AM).

Estat de comptes entre Huguet i Dupré, Moragas i Pollan (1807-1808) (AM). Cartes de Pollan a Moragas (4-VII-1807 a 5-VIII-1807) (AM).

10. *Prospectus de l'armament en course* (15-I-1814), còpia (AM).

No sabem si es tracta del mateix José Menascau de qui parla el comte de Toreno a la seva obra *Historia del levantamiento, guerra y revolución de España* (Madrid 1835), vol. I, p. 139, com un dels tres magistrats del Tribunal de Seguretat Pública de València creat per la Junta el juliol de 1808.

Per a Bavastro, cf. H. LAUVERGNE, *Bavastro ou un corsaire sous l'Empire* (Toló 1835), citat per M. ZYLBERBERG, *art. cit.*, p. 106, nota 73.

El cors s'havia d'exercir per un període limitat a tres mesos, a comptar des de la signatura del contracte, signatura que tingué lloc davant el cònsol francès, el 16 de novembre de 1807. Immediatament «La Josephine» es féu a la mar, i en el curt període de temps fixat aconseguí dotze preses: el bergantí anglès «Mary», conduït a Maó, la càrrega del qual era de 80 tones, en teixits; el xabec moro «Malbrouck», conduït a Alacant; la tartrana algerina «Mimona», també conduïda a Alacant; el bergantí anglo-americà «Hybernia», dut també a Alacant; la corbeta anglo-americana «Catherine», conduïda a Palma de Mallorca; el xabec algerià «Seida», conduït a Alacant; el xabec marroquí «Nemer», també cap a Alacant; la pollacra sarda «S. George de Nazione», conduït a Tarragona; el navili greco-rus «S. Constantino», conduït a Liorna; i el corsari anglès «La Envidia», conduït a Palma de Mallorca. El negoci no podia pas anar millor. En tres mesos s'aconseguí un botí de 340.000 duros.¹¹ Tanmateix, no s'inclouen en aquesta quantitat el de les dues últimes preses, ja que en desconeixem el valor, com tampoc no hi incloem el benefici net que Pollan va aconseguir en apressar el xabec marroquí «Embark», que transportava, pel febrer de 1808, mercaderia del mateix Moragas, que hagué de pagar 400 duros al seu soci francès per tal d'alliberar-lo. Aquesta darrera presa fou efectuada per un corsari dependent de «La Josephine».¹²

Cal apuntar, però, que Pollan tingué dificultats per cobrar part dels beneficis de les vendes fetes a Alacant, Mallorca, Maó i Tarragona, ja que les juntes insurreccionals s'havien apoderat de vaixells i mercaderies abans que Pollan les posés en mans del cònsol francès en aquelles ciutats. Fins i tot —segons manifestacions de Pollan al tribunal de comerç de Marsella— la Junta de Mallorca havia retornat el «Catherine», que transportava cafè, sucre i «*lienzos de las Indias*», al seu capità a canvi d'una forta compensació econòmica. Malgrat aquests entrebancs, Pollan rebé del tribunal liquidador del cors a França, el 1810, la quantitat de 157.144 francs. És a dir, uns 34.920 pesos forts, com a liquidació de part del botí. Tanmateix, el francès ja se n'havia quedat prèviament una part, com es desprèn en posteriors demandes davant els tribunals de Marsella.¹³

Hem d'afegir que Pollan posseïa un altre vaixell corsari que operava ensems a les costes catalanes, el «Prince Jérôme II», amb el qual obtingué cinc preses més: «Le Quaker», «Le Mahoma», «Le Constantin», «Le Havain» i el ja esmentat «L'Embark». Al «Prince Jérôme II» la casa Huguet i Dupré hi havia invertit 2.500 duros; era comandat pel capità Figar i després ho fou per un tal François Colomb.¹⁴

11. Rebutis de Pollan (juliol de 1807), AM, lligall «Presas hechas por la Josefina» (AM). I també al mateix AM l'imprès *Memoire pour la dame Magdaleine Dupré, Vve. Tur, intimée en appel du jugement arbitral du 30 mai 1829 et appelante dudit jugement contre les hoirs Pollan* (Ais de Provença 1832).

Observations pour les hoirs Pollan, appellans du jugement arbitral du 30 mai 1829, et intimés en appel dudit jugement contre les sieurs Fidel Moragas et fils (Ais de Provença, s.a.) (AM).

Extrait de deux décisions arbitrales (Marsella, Marius Olivé, imprimeur, s.a.) (AM).

12. Correspondència Moragas-Pollan (AM).

13. Segons els impresos citats *Observations... i Extrait...*

14. Certificat del jutjat de Barcelona (Barcelona, 16 de desembre de 1816) (AM).

L'inici de la guerra

La patent de cors de «La Josephine» finia el març del mateix any 1808, però Pollan, aprofitant l'aixecament contra els francesos, va desaparèixer i es va estalviar de donar la part que corresponia als socis catalans. És per això que tant Huguet com Josep Moragas interposaren demanda per recuperar la seva part. Conflicte llarg i costós, tant per la situació de guerra i revolució, com pel fet que Pollan era en localització ignorada. Iniciada la Guerra contra Napoleó i aïllada Barcelona de la resta de Catalunya, Pollan es negà a repartir. Huguet i Dupré es dirigeixen aleshores al cap de l'exèrcit francès general Duhesme, per tal que fes justícia i obligués Pollan a repartir beneficis. És obvi que Duhesme no havia de reaccionar pas contra un compatriota, i «*todo fue inútil y todo lo eludió el señor Pollan*».¹⁵ El que sí cobrà fou Joseph Bavastro, que en concepte de capità del vaixell corsari obtingué un benefici de 20.000 francs. Bavastro continuà després del 1808 com a capità de «La Josephine», perquè Pollan, en una nova operació, adquirí tota la propietat del vaixell pirata.

Efectivament, pel novembre de 1808 el cònsol de França a la Barcelona ocupada posa a la venda la corbeta «La Josephine»; per a aital posà un anunci a la porta del consolat i al «Diario de Barcelona». Donat l'aïllament de Barcelona i l'estat de guerra, no assistí ningú a la subhasta, ni al novembre ni al desembre, que es va repetir. Finalment, el 16 de gener de 1809 Pollan es presentà a la subhasta i oferí 3.000 duros en concepte de *frais de relache* i la nau li fou adjudicada. Anys més tard els Moragas van qualificar l'operació de fraudulenta, feta aprofitant l'especial situació de Barcelona. Pollan, defensant-se, deia que Moragas era a Barcelona en aquelles dates i que es podia haver presentat, però el cert és que, en iniciar-se el conflicte, aquells es refugiaren a la més tranquil·la ciutat de Valls: «*No puso casa en Barcelona hasta después que los franceses la hubieran desocupada el año 14, y es cierto que por Pollan ni por otro tuvo noticia de la venta de "La Josefina", como que a tenerla no habría dejado de contradecirla, ni permitir que quedase por Pollan por el vil precio que la obtuvo, porque sabía el estado del barco corsario, que no estaba deteriorado en cascos, aparejos, ni armamento, y que distante de valer menos, y por las mejoras que se le habían hecho había de valer más del precio en que lo estimó Pollan cuando emprendió el primer corso: y así como tuvo después Moragas medio para comprar una Polacra y un cargamento que le apresaron los franceses y conduceron a Barcelona, lo habría tenido para comprar el corsario, o hacerlo subir a su justo valor. Por lo que ha sido una iniquidad, el que habiéndolo estimado Pollan antes de habilitarlo para el primer corso, en pesos fuertes 8.000 y en 15.494 después de habilitado, se le consienta la adquisición ilegal y fraudulenta, sin haberse deteriorado, por solo pesos fuertes 3.000*».¹⁶

A partir d'aleshores Pollan i el seu capità Bavastro es dedicaran de nou a la pirateria amb «La Josephine», aquesta vegada sense els catalans i sense respecte als vaixells de pavelló espanyol. Per això, després de la derrota de les forces franceses, l'Auditoria General de Guerra obrí sumari contra Joseph Pollan,

15. *Papeles relativos a la parte de intereses de los SS. Moragas e Hijo en el corsario francés La Josephine (1807-1827)* (AM).

16. *Certificado...* (AM).

segons reial ordre de l'any 1817, pel delict de pirateria, «*cuyos cargos constituirían a Pollan en la clase de un verdadero pirata, de un hombre desconocido a los beneficios que le dispensaba el suelo barcelonés y que en cierto modo le unían con aquellos naturales*». Efectivament, Pollan havia contret matrimoni l'any 1808 amb la vídua del seu consoci Narcís Huguet, que havia mort el mateix any. Una antiga tradició catalana que tenia per objectiu unir familiarment els vincles comercials.¹⁷ Anys més tard fou Pollan qui enviudà, i es tornà a casar, amb una tal Lucrècia Porta. D'aquesta manera els fills de la vídua Huguet i de Pollan tingueren doble part en els negocis entre el francès i els catalans.

L'activitat corsària de Pollan en els anys de la guerra, i que hom pot seguir a través del «Diario de Barcelona»,¹⁸ l'exercí canviant el nom del vaixell. Ho va fer amb el de més clar d'«El Expeditivo», amb el qual —segons la Junta Suprema de Represalias— «*abandonó Pollan la justa causa de nuestro legítimo soberano y la nación siguiendo el partido del intruso y mostrándose armador en este muelle contra los buques españoles ya en el año nueve*».

Pollan va continuar, doncs, exercint la pirateria amb el primitiu vaixell fins al març de 1810. El sard amplià el negoci armant el 21 de gener de 1811 un nou vaixell de nom «La Josephine Second», capitanejat per Pierre Suqué, que li costà 21.000 piastres. Sembla, però, que aquest vaixell tingué problemes per trobar mariners. En aquest punt s'ha de considerar el fet que el reclutament de mariners per a vaixells corsaris es devia fer entre els grups socials més marginals, que tanmateix van ser els primers a incorporar-se a la lluita contra l'invasor.¹⁹ Finalment, el «Josephine II» sortí del port de Barcelona, però naufragà sense haver fet cap presa.

No s'acabaren aquí els negocis del sard, ja que el 1813 encara adquirí un altre vaixell, l'«Arlequin», amb el qual exercí també el cors amb una patent imperial donada a París el 13 de maig d'aquell mateix any. D'aquest vaixell en desconeixem les facècies, però devien ser importants, si ho jutgem per l'acusació de les autoritats espanyoles dels estralls comesos contra vaixells catalans.

Efectivament, retirades les tropes franceses de la península, Pollan fou detingut i conduït a la ciutadella el matí del 12 de juliol de 1814. Tot i així, mercès a les seves coneixences, al cap de 18 dies aconseguí de ser traslladat a casa seva en arrest domiciliari. Mesos més tard fou jutjat i absolt del delict de pirateria, ja que, segons el tribunal, demostrà que havia exercit aquella activitat emparant-se en una patent de l'emperador. Una vegada més resultava evident l'ambigüitat de la victòria espanyola en reconèixer i donar com a vàlida una patent del cors donada per l'enemic vençut. També la pirateria té les seves regles.

17. Cf. Roberto FERNÁNDEZ, *La burguesia barcelonesa en el siglo XVIII: la familia Gloria*, dins *La economía española*, vol. II, ja citat. També Garry MC. DONOGH, *Societat anònima i parentiu a Barcelona (1829-1953)*, «L'Avenç», ps. 63-67.

18. «Diario de Barcelona» (2-XI-1809; 6-XI-1809; 22-XI-1809; 14-XII-1809; 22 i 23-XII-1809; 27-XII-1809).

19. En aquest respecte diu Mercader: «Des del començament de la guerra foren molts els joves barcelonins i encara més els soldats de la guarnició espanyola que escaparen de la ciutat, a fi d'incorporar-se als sublevats» (J. MERCADER, *Catalunya Napoleònica*, Barcelona 1960, ps. 14-15).

Coneguda per Pollan la sentència absolutòria, abandonà Barcelona i s'instal·là de nou a Niça. Dos anys més tard el sumari es va tornar a obrir a instàncies dels hereus de la companyia Huguet i Dupré i de Josep Moragas i Fill, i tot perquè —en opinió de la Junta de Represalias— «*se verificase de algún modo el desagravio de los buenos españoles insultados y atropellados por ét [Pollan] y se les indemnizase en la parte posible de los perjuicios que les había causado ya como francés, ya como sardo, y ya como transeúnte, pues bajo todos estos respectos la Junta lo graduaba delincuente*». El fiscal Javier de Castaños sembla que aconseguí que fossin confiscats els pocs béns que Pollan deixà a Barcelona, però que no devien ser suficients veient la continuïtat del procés davant els tribunals d'Ais-Marsella.

En efecte, pel desembre de 1827 els comerciants catalans es querellen de nou amb Pollan presentant una demanda davant els tribunals francesos. Serà una qüestió llarga i complexa que no acabarà fins el 1835 i que, a parer de les parts, era «*par le nombre, la gravité et la complication des questions qu'elle présente, une des plus vastes et des plus importantes, tout à la fois, qui aient été soumises à l'attention de la Cour*».²⁰ Ho devia ser considerant ensem la tinta impresa que generà.

Després de diverses sentències, els Moragas —i presumiblement també els Huguet— renunciaren el 1835 a continuar pledejant i s'acullen al repartiment dictat pel tribunal de comerç de Marsella. Narcís Moragas, de Valls estant, escriu al seu germà que duia els negocis familiars a Barcelona: «*Querido hermano: de cabo a rabo me he leído el fallo arbitral de Marsella que al efecto me mandaste, y ayer mismo te hubiese escrito lo que de él opinaba; pero como hoy no iba nadie a esa lo tuve que dejar por ahora como lo hago. El fallo arbitral nos es tan gravoso como puede sernos, porque en él se reconoce la vente à forfait a favor de Delacroix (...), sin embargo y a pesar de todo me parece me adheriría a él (...). De consiguiente mi opinión es que marches sin perder un momento, que te embolses este dinero, y así no habrá que pensar más en tonterías*».²¹

Els socis catalans de Pollan no varen fer, doncs, grans beneficis amb el seu capítol de corsaris, però no van assumir pas cap pèrdua: vint-i-vuit anys més tard d'haver-se interessat per la pirateria, els Moragas cobraren 67.173,35 francs, quan el 1807 n'havien desembossat uns 10.500.²²

Encara la carta dels Moragas —escrita, com es veu, en castellà— afegeix una notícia que, tot i no estar relacionada amb el tema, no ens podem estar de consignar: «*Regresó ayer Pep del Pi con La Puente: el primero sorprendió unos cuantos facciosos en La Bisbal de los que quedaron unos 20 según y según otros 30 y tantos: el parte dice 35. Menos afortunado La Puente no pudo pillar los que había ido a pillar a La Juncosa pues se escaparon poco antes*».²³ La satisfacció de Moragas ens ilustra del partit que aquesta petita burgesia havia pres per la causa liberal. Destaquem al marge que, a la mateixa carta i en un to familiar, la mare escriu al seu fill. Aquesta vegada en català. Era certament una altra generació, però tanmateix es tractava d'una actitud nova: un català reservat per

20. *Memoire...* (AM).

21. Carta del 20-x-1835 (AM).

22. *Tableau compartif de la liquidation faite a Marseille, avec les conclusions actuelles de MM. Moragas et fils, et de la Maison Huguet et Dupré* (Ais 1833) (AM).

23. Carta de 20-xii-1835 (AM).

al tracte familiar, mentre per als afers seriosos (*sic*) la llengua que es feia servir era el castellà.²⁴ Però això ja és una altra qüestió.

A tall de reflexió

Ens diu Pierre Vilar²⁵ que a la burgesia catalana, que vetllava pels seus interessos comercials, no li convenia pas una aliança política amb França. Tanmateix, com he intentat mostrar, el pragmatisme els conduïa a ressuscitar la vella pràctica corsària, ni que fos de la mà d'un francès. És, però, una relació curta, que coincideix amb el període comprès entre la pau de Fointenableau i l'inici de la guerra. Després del 1808 les relacions comercials amb l'invasor no són ni possibles ni desitjables. Altrament, Pollan s'aprofita dels fets de guerra i nega la part del botí als socis catalans. Amb tot, aquests accepten l'autoritat de Duhesme, i no fan pas escarafalls per anar a raure a la seva autoritat. La burgesia catalana, doncs, no inicià el trencament amb el francès; ben al contrari, és patent el seu interès per colaborar amb el nou aliat. Són les classes populars les que inicien el trencament, i això per allò que Vilar anomena «la prudència en el seu coratge».²⁶ Però una vegada va haver esclatat el conflicte d'una manera clara, les relacions comercials amb l'estranger eren ja cosa de l'especulador sense escrúpols. Després tots voldran ser «*españoles insultados*» —com deia el fiscal Castaños. Amb tot, les normes del cors es mantenen, encara que el francès hagi perdut la guerra.

Tot plegat, un episodi més de la història comercial, la relació de la qual amb el cors i la pirateria constitueixen un dels últims episodis a la costa catalana.

24. Per a aquest tema, *vid.* P. VILAR, *Procés històric i cultura catalana*, dins *Reflexions crítiques sobre la cultura catalana* (Barcelona 1983), ps. 36-37. I també P. VILAR, *Els Barba, una família il·lustrada de Vilafranca del Penedès*, dins *Assaigs sobre la Catalunya del segle XVIII* (Barcelona 1973), ps. 59-82.

25. P. VILAR, *Ocupació i resistència durant la Guerra Gran i en temps de Napoleó*, dins *Assaigs...*; ps. 98 i ss.

26. *Ibid.*, ps. 93-94. Caldria afegir que devia ser també un estimulant per invertir en el cors la conjuntura negativa que visqueren els negociants i productors d'aiguadents entre el 1796 i el 1807 (*vid.* J. TORRAS ELIAS, *Aguardiente y crisis rural, art. cit.*).